

podaljša ali skrajša,²³ seveda vedno le v obsegu veljavnosti kolektivne pogodbe.

Uredba o določanju minimalnih mezd itd. ne omenja pravnih sredstev.²⁴ Ker gre za odlok bana, izdan v upravnem postopku, ga je mogoče izpodbijati s pravnimi sredstvi tega postopka (§ 114 sl.). Možna je seveda tudi proglasitev ničnosti po § 135.²⁵ Važno je vprašanje s o d n e p r e s o j e razširitvenega odloka.²⁶ Kolikor so razširjene norme nasprotne prisilnim zakonskim določbam, more sodišče v konkretnem primeru razširitvi odreči pravni učinek, ne glede na to, če je postala razširitvena odločba formalno pravomočna, ker po prisilnih zakonskih določbah neveljavne norme kolektivne pogodbe razširitev ne more sanirati. Prav tako more sodišče ugotoviti neučinkovitost razširitvenega odloka glede obligacijskih določb, če bi bile razširjene, ker one sploh ne morejo biti predmet razširjenja.

Ustanova razširitve kolektivne pogodbe je docela svojevrsten pojav v nastajajočem pravnem redu. Preko meja javnega in zasebnega prava odpira nova pota, po katerih prehajajo zasebne, pogodbene ureditve v občo normo. Večinski sporazum postane splošno pravilo.

Razširitev je v našem pravu pomanjkljivo urejena. Zato naj se izgradi tako skrbno in učinkovito, kakor zahteva njen pomen za sodobno socialno in gospodarsko življenje.

Kazenska zaščita nemočnih in odvisnih oseb.

Branko Goslar.

Oblikovanje človeških dobrin se bolj in bolj izpopolnjuje in zato nastajajo tudi za sodobno državo vedno nove naloge, da ustanavlja pravna pravila, ki naj omogočajo ljudem nemoten obstoj in razvoj v telesnem in duhovnem

²³ Tako izrečno francosko pravo: „Minister za delo more (razširitveni) odlok tudi ukiniti z odlokom, ki ga izda skladno prepisom čl. 31 vd in ve, če se pokaže, da kolektivna pogodba ne ustreza več gospodarskemu položaju dotične panoge industrije ali trgovine v tistem okolišu“ (čl. 31 vf).

²⁴ Nemško pravo je izključevalo vsako pravno sredstvo, ker je bila po 2. odst. § 4 odločba ministra končna. O avstrijskem pravu zgoraj op. 9.

²⁵ Jurkovič, Materialna pravomočnost upravnih aktov po našem pravu, Slov. Pravnik 1935, 297; isti: Ničen upravni akt, Zbornik znanstvenih razprav XIV, 1938, 229.

²⁶ O tem posebno Nipperdey, l. c. 332.

oziru. Skrb za mladoletne, nadzorstvo nad sirotami, duševno in telesno zaostalimi, bolnimi in nemočnimi ustvarja za državo težavno kriminalno-politične naloge, kako jih zaščititi pred zlostavljanjem, izrabljanjem njih telesne in duševne sile ter vobče pred vsakim ravnanjem, ki bi moglo vplivati kvarno na njihovo telesno in duševno integriteto. Osvetliti hočemo načela, ki jih je osvojilo naše kazensko pravo pri reševanju teh problemov ter se pri tem dotakniti vprašanj, ki se javljajo pri uporabi kazenskopravnih določb v praktičnem pravosodstvu, obenem pa ugotoviti bistvo onih pravnih dobrin, ki uživajo iz takega vidika potrebno kazenskopravno zaščito.

Načeloma je vsak človek enako vreden. Pravni red mora zato vsakomur ščititi njegovo svobodo, življenje, zdravje in imovino. Ker pa vsi ljudje že po naravi nimajo enakih dobrin te vrste, mora pravni red vsaj njih telesne in umstvene nedostatke nadomestiti s povečano pravno zaščito s tem, da nudi takim osebam, ki zaradi mladosti, duševnih ali telesnih hib niso zmožne, sebe in svoje stvari same primerno oskrbovati, posebno in večjo pravno zaščito (§ 21 odz.). Tudi sodobno kazenskopravno zakonodajstvo stremi za tem, da ščiti zlasti vse nemočne ali onemogle osebe, torej ne samo deco, ampak tudi vse telesno in duševno bolne osebe, ki se same ne morejo braniti pred nevarnostmi.

I.

Po določbi § 176 kz. se kaznuje vsakdo, ki zapusti nemočno zaupano mu osebo ali osebo, za katero je sicer dolžan skrbeti, ali jo pusti brez pomoči v razmerah, ki so nevarne za življenje ali zdravje.

Kaj je nemoč ali onemoglost, o kateri govori navedena zakonita določba? Zakonodavec na to vprašanje ne daje izrečnega odgovora. Po smislu izraza moramo smatrati za nemoč ali onemoglost ono fizično ali psihično stanje, ki trajno ali začasno, popolnoma ali deloma onespoblja človeka, da bi po svojih fizičnih močeh ali po močeh svojega razuma in svoje volje bil sposoben, skrbeti sam zase in uspešno odvracati preteče mu nevarnosti za življenje ali zdravje. Gre torej za zaščito oseb, ki so nemočne ali onemogle zaradi svoje mladosti, popolne oslabelosti vsled starosti, telesne ali duševne bolezni ter fizične ali umske nerazvitosti. Ugotovitev takega stanja je v dvomu stvar zdravnika-izvedenca, presojanje relevantnosti pa stvar sodišča.

Država podpira rodbinskopravno oblast, ker smatra, da je rodbina najboljša edinica, ki naj skrbi za telesno in du-

ševno blaginjo doraščajoče dece in vobče nemočnih, zato kaznuje zlorabo oblasti roditeljev, poleg tega tudi vseh negovateljev nemočnih oseb izven rodbine, če s svojim ravnanjem ogrožajo njih življenje ali zdravje. Glavni krog oseb, ki prihajajo kot storilci za delikt v poštev, so roditelji, varuhi, skrbniki in redniki nedoletnih ter sploh nemočnih oseb, če naklepno ali malomarno opuste svojo dolžnost skrbi in brige za življenje ali zdravje nemočnih oseb. Kazniv je torej tisti, ki krši omenjene dolžnosti, bodisi da temelje te na zakonu, na pogodbeni obvezi ali enostransko izjavljeni volji o prevzemu nege nemočnih oseb, a vendar le takrat, če je radi take kršitve dolžnosti in concreto nastopila nevarnost za življenje ali zdravje. Življenje ali zdravje pa je v nevarnosti tedaj, če nastane po okolnostih možnost, da nastopi smrt ali okvara zdravja. Krog oseb, ki jim je dolžnost skrbeti za onemogle, je seveda še širši in štejemo sem zlasti še zdravniško in strežniško osebje v raznih zdravstvenih zavodih in bolnicah ter sploh tiste, ki skrbje za vse težko fizično ali duševno bolne osebe.

V tej zvezi naj omenimo, da so zdravniki po § 22/5 zakona o zdravnikih dolžni nuditi prvo pomoč. Gre torej za zakonito dolžnost, nuditi v kritičnih prilikah prvo pomoč. Zato ustanavlja naklepna opustitev te zakonske dolžnosti za zdravnike kazensko odgovornost po § 176/1 kz. Enako določa pravilnik o delu pomožnega osebja v socialni in zdravstveni službi z dne 20. januarja 1932 v členu 21, da se morajo sestre pomočnice, babice, bolničarke in bolničarji, neglede na nagrado, vsak čas odzvati, da nudijo prvo pomoč.

To so tipični primeri, ko je zakonodavec ustanovil dolžnost skrbeti za nemočne, o kateri vprav govori določba § 176/I kz.

Glede oblike krivde je omeniti, da se je zakonodavec postavil na edino pravilno stališče, da je kazniva naklepna ali malomarna zapustitev ali pustitev nemočnih ali onemoglih oseb v okolnostih, ki so škodljive za življenje ali zdravje. Ta možnost nastopa opasnosti za življenje ali zdravje mora biti v naklepu storilca; če ni zavesti, da more taka nevarnost nastati, dejanje seveda ni kaznivo, ker ni subjektivne krivde.

Teže je dejanje kaznivo, če nastopijo kot posledica smrt, težke telesne poškodbe ali trajna okvara zdravja (§§ 178 in 179 kz.). Te posledice morajo biti vključene v hotenju storilca, dočim bi seveda naravnost hoteni uspevek teh posledic ustanavljal učine kaznivih dejanj po §§ 167, 178 in 179 kz. Za uporabo § 176/II kz. je vendar treba, da so opi-

sane posledice nastale v smislu § 17 kz., torej takrat, če storilec teh posledic ni hotel, a so nastopile, ker je iz malomarnosti prezrl, da utegnejo navzlic njegovemu nehotenju nastopiti ter so zaradi tega tudi resnično nastopile.

II.

Sodobnemu duhu kazenskopravne zakonodaje ustreza tudi določba § 185 kz., po kateri se kaznuje vsakdo, kdor priganja osebo, ki je v njegovi službi, pod njegovim skrbstvom ali nadzorom ali kako drugače odvisna od njega, zlasti če je maloletna ali onemogla, na pretirano telesno ali duševno delo in nastopijo zaradi tega škodljive posledice za telo ali zdravje te osebe.

Človekove telesne in umske sile so važna dobrina, ki morajo dobiti zadostno zakonito zaščito, da se prepreči možnost njih ogrožanja in prekomernega izrabljanja. Tako ogrožanje ali izrabljanje se lahko izvršuje na različne načine. Predvsem svedoči moderno, z vsemi tehničnimi sredstvi izpopolnjeno gospodarsko udejstvovanje, da more biti zdravje človeka pri delu ogroženo že zbog nevarnosti, ki izhaja iz normalnega tehničnega poteka dela. Zato nalagata določbi §§ 1157 odz. in 232 ob. z. v zvezi s § 30 sl. zakona o zaščiti delavcev delodavcem dolžnost, da morajo svoje obrate glede prostorov in orodja urediti tako, da službojemcem prekomerno ne ogrožajo življenja ali zdravja. Uporabljati torej ne smejo nevarnejših postopkov, če so na razpolago varnejši in tudi ne prenapenjati zahtev glede storilnosti, da se pri tem prekomerno ne izkoriščajo delovne sile.

Te določbe govorijo predvsem o tehnični zaščiti dela, ki stremi za tem, da prepreči s tehničnimi sredstvi ogrožanje življenja ali zdravja uslužbencev in da po možnosti prepreči obratne nevarnosti, še preden morejo nastati. Jasno je, da zgolj zaščita s tehničnimi varnostnimi napravami v tovarnah, obratovalnicah in delavnicah službojemnikom še ne nudi zadostne zaščite, kajti njihovo življenje in zdravje ogroža lahko v enaki, če ne celo v večji meri pretirano priganjanje k delu, ki se sicer vrši v povprečno normalnih zaščitno-tehničnih razmerah. Dasi predpisujejo razni delovno-pravni zakoni za kršitev javnopravnih zaščitnih določil s strani delodavcev denarne in prostostne kazni, je vendar potrebno, da je zakonodavec ustanovil v § 185 kz. še posebno kazenskopravno zaščito pred vsakim prekomernim izkoriščanjem človekovih telesnih in umskih sil. Zakon je glede objekta kleno izrazil, da gre za čuvanje fizičnih in

duhovnih sil, ki utegnejo biti ogrožene na strani službojnikov pri izvrševanju njih službenih dolžnosti in pri drugih odvisnih osebah, zlasti če so mladoletne ali obnemogle.

Pojem pretiranega dela ni opredeljen. Nedvomno je, da izčrpava vsako delo človeški organizem, vendar moremo o pretiranem delu govoriti le takrat, kadar se kdo priganja k izvrševanju takih poslov, ki po svojih težkočah, dolgotrajnosti ali napornosti presegajo mero, ki ustreza človekovi starostni dobi, splošnim sposobnostim ali fizičnim ter umskim silam. Važno je tudi, da je priganjanje k pretiranemu delu kaznivo le takrat, če nastopijo zaradi tega in na tak način izvrševanega dela škodljive posledice za človekovo telo ali zdravje. Pod škodljivimi posledicami je smatrati le take okvare telesa ali zdravja, ki so občutnejšega ali trajnejšega značaja, ki pa vendar ne značijo težkih okvar, o katerih govori § 185/II kz., saj je ratio legis vprav v tem, da se prepreči škodljivost pretiranega izrabljanja tuje telesne ali umske sile.

Kazenske sankcije so ustanovljene le za naklepno priganjanje k pretiranemu delu, zato je potrebno, da je v naklepu storilca vključeno hotenje, da nastopijo škodljive posledice za telo ali zdravje.

Če je motiv dejanja koristoljubje ali zlobnost, je kazenska sankcija pravilno ostrejša, ker gre za kvalificiran naklep storilca, ki stremi za tem, da s prekomernim izkoriščanjem tuje delovne sile pribavlja sebi korist, odnosno naravnost zlohotno izčrpava podrejeno in v službeni odvisnosti stoječe osebe.

III.

V nadaljnjih razmotrivanjih ne smemo prezreti, da je posvetil naš kazenski zakon posebno pozornost mladini moškega in ženskega spola ter jo zaščitil z ostrimi kazenskimi sankcijami pred vsakim spolnim zlostavljanjem in fizično pogibeljo. Pogrešno pa bi bilo, če bi ostale v tem pogledu nezaščitene tudi vse one osebe, ki se nahajajo v posebnem odnosu bodisi podrejenosti ali odvisnosti, zlasti od onih, katerim poklanjajo glede na njih strokovno in vobče službeno udejstvovanje posebno zaupanje. Zakonodavec je hotel preprečiti vsako spolno zlorabo, ki utegne nastati s tem, da se storilec posluži svoje oblasti, ki jo ima nad drugo osebo.

Po § 275/I kz. je namreč kazniv vsakdo, ki kot starešina, nadzornik, zdravnik, verski predstavnik, učitelj ali drug organ izvrši spolno združitev ali nečisto dejanje izko-

riščaje oblast, ki mu jo daje ta njegov položaj proti osebi, s katero je v dotiki ali na katero ima po tem svojem položaju vpliv.

Položaj teh oseb zahteva, da avtoritete, ki jo imajo nasproti osebam, s katerimi v tej svoji funkciji pridejo v stik, ne izrabljajo za to, da bi s tem svojim vplivom oslabili njihov odpor in na ta način dosegli svoj namen. Oblast, čije izkoriščanja § 275/I kz. zabranjuje, definira že zakon kot oblast, ki jo daje njihov položaj proti osebi, s katero so v stiku in na katero imajo zaradi tega svojega položaja vpliv. Ta oblast je torej dejanska oblast, ki jo imajo navedene osebe nad drugimi po njihovi posebni strokovni izobrazbi in poklicu in sicer ravno v času, ko tako izobrazbo ali poklic očitujejo. Zgolj tako dejansko učinkujočo oblast ima v vidu § 275/I kz., ne pa one, ki izvira od storilca kot državnega ali samoupravnega organa iz naslova imenovanja ali postavitve. Zakonodavec normira torej v § 275/I kz. iste kazenske sankcije proti uradnim ali privatnim osebam, če zlorabijo svojo dejansko oblast v doseg splošnega občevarjanja ali nečistvovanja, ker se pri teh osebah dejansko po njih posebnem položaju in višji strokovni izobrazbi določeno razmerje do odvisnih oseb v ničemer ne razlikuje.

Poklici v § 275/I kz. niso naštetih taksativno, ampak le primeroma. Kot objekt, ki je tu zaščiten, nastopajo vse maloletne in polnoletne osebe neglede na spol, ker imajo vse te osebe interes na tem, da se zaščiti njihova spolna integriteta. Gotovo bi bilo napačno delati razliko med mladoletnimi in polnoletnimi osebami. Res je sicer, da se polnoletne osebe kot samostojnejše in izkušenejše laže branijo in upirajo spolnemu zavajanju, toda upoštevati je, da daje avtoritativni položaj naštetih oseb dovolj prilike, da z zlorabo svoje dejanske oblasti vplivajo na podrejene in da dosežejo ravno zaradi tega svoj namen. Kazniva je tudi vsaka zloraba, tudi če niso dani pri njej znaki sile ali pretnje v smislu § 269 kz. Vsiljevanje ali ponujanje odvisnih oseb za spolno občevarjanje seveda ne more ustanavljati učina takega kaznivega dejanja, ker v teh primerih pač ni možno govoriti o zlorabi oblasti.

Zakonodavec štiti v § 275/II kz. pred spolnim zlostavljanjem tudi osebe, ki se nahajajo pod posebnim nadzorstvom v kaznilnicah, bolnišnicah ter v raznih zavodih za vzgajanje ali poboljševanje. Tu ne gre za zlorabo oblasti s strani nadzornih oseb, ampak je kazniv vsak primer spolnega občevarjanja v namenu, da se ne krši dejansko razmerje podrejenosti, ki je nujno potrebno, da se zamore v teh za-

vodih vzdrževati hišni red in pa potrebna moralna in etična vsebina take nege. Kaznivo dejanje se ne more storiti samo v zavodu, ampak tudi izven zavoda, kjer se opravljajo gotova dela, ki so predpisana za dotični zavod.

IV.

Glede kaznivih dejanj, spadajočih v to skupino, je ome-niti končno še določbo § 294 kz., po kateri so kaznivi rodi-telji, redniki, varuhi in vobče oni, ki jim je poverjeno skrbstvo za otrokovo osebnost, če ga zapuste ali če s pre-koračitvijo svoje pravice kaznovanja grdo ravnaajo z otro-kom, ki je pod njih oblastjo ali nadzorom. Važna pravna dobrina, ki je tu zaščitenaa, je zdravje ter telesni in duševni razvoj otrok, torej oseb, ki niso dovršile 14 let (§ 14 t. 1 kz.).

Dejanje, ki je po tej določbi kriminalizirano, se more storiti na dva načina: a) z zapustitvijo otroka in b) s pre-koračitvijo pravice kaznovanja.

a) V tej zvezi je treba upoštevati, da imata roditelja zakonskih otrok po določbi § 159 odz. skupno dolžnost, skr-beti za njih življenje in zdravje, preskrbovati jim dostojno vzdrževanje ter razvijati njih duševne in telesne moči, pri čemer je po § 141 odz. skrb za njih telo in zdravje posebno naložena materi. Iz te rodbinskopravne določbe sledi, da za-denejo i zakonskega očeta i mater kazenskopravne posledice, če po medsebojnem sporazumu naklepno zapustita otroke, jih torej oškodujeta na njih pravicah, izvirajočih iz tega rodbinskopravnega razmerja. Posebej je razmotrivati še položaj nezakonskih otrok, ker oni niso pod očetovsko oblastjo, marveč zadeva očeta zlasti le dolžnost vzdrževanja, dočim je poverjena skrb za njih telesno nego le materi. Res je sicer, da preide v slučaju nezmožnosti otrokovega vzdr-ževanja od strani očeta ta dolžnost na mater in po njej na materine starše (§ 166 odz.), vendar more imeti tudi na- klepna opustitev zgolj vzdrževalne dolžnosti za očeta ka-zensko-pravne posledice v smislu § 294 kz., če je namreč oče vzdrževanja sposoben, pa vsled opustitve te dolžnosti oškoduje otroka na pravicah, pristoječih mu po § 166 odz.

Civilnopravna vzdrževalna obveza obsega namreč i dolžnost pribavljanja za preživljanje potrebnih gmotnih sredstev i neposredno, osebno nego dotične osebe. Ta dolž-nost je združena pri zakonskih roditeljih v obveznost, ki jo zakon nalaga obema roditeljema skupno, poleg tega pa še materi posebej, dočim je alimentacijska dolžnost glede ne-

zakonskih otrok deljena v dolžnost preživljanja, ki zadene nezakonskega očeta, in oskrbe, ki zadene mater.

Kot pogodbeno obveznost za skrb in nego otroka nam je omeniti še sprejem otroka za svojega (posvojitev), kjer veljajo med posvojitelji in posvojenimi otroci v bistvu enake pravice in dolžnosti, kakor med zakonskimi roditelji in otroki (§ 185 odz.), ter pogodbeni sprejem otroka v rejo (§ 186 odz.).

Tudi naklepna opustitev dolžnosti, izvirajočih iz teh rodbinsko-pravnih razmerij in z njimi združeno oškodovanje na negi in preskrbi otrok ustanavlja učinkovitega dejanja po § 294 kz.

b) Kaznovalna pravica otrok izvira iz vzgojne oblasti in z njo združene pravice do strahovanja, kar vsebuje pravico vplivati tudi na integriteto telesa. Pravica kaznovanja je pravica do uporabe nekaterih vzgojnih sredstev, ki so sicer načeloma po zakonu zabranjena in ki pristojijo le osebam, ki imajo dolžnost vzgajati. Je torej pravica, vršiti primerno silo in prizadejati zlo. Ta pravica je lahko utemeljena v pozitivnih določbah zakona, lahko pa tudi samo v splošnih načelih. Pozitivne določbe vsebujejo naši zakoni v § 145 odz. in v § 268/2 ob. z. Po § 145 odz. imajo roditelji pravico, da strahujejo otroke, ki so nenravni, nepokorni ali ki motijo domači red in mir, vendar na nepretiran in njihov zdravju neškodljiv način. Po § 268/2 ob. z. pa je učenec, ki ni dovršil 16. leta starosti in živi pri službodavcu na domu, podložen njegovemu hišnemu strahovanju, vendar se zoper njega ne smejo uporabljati kazni, ki bi ga utegnile telesno ali moralno oškodovati, niti se mu ne sme v obliki kazni odrekati dolžna preskrba s hrano, obleko in stanovanjem.

V obeh primerih je torej implicite dopustna tudi telesna kazen. V svrhu strahovanja telesno kaznovati pa znači, prizadejati komu čutno boleče občutke, ali mu odvzeti potrebne obroke hrane zavoljo pokore ali poboljšanja.

Glede pravice kaznovanja, ki pristoji učiteljem in drugim vzgojiteljem, ima zakon o narodnih šolah z dne 5. decembra 1929 v § 67 določbo naslednje vsebine: „Telesna kazen je prepovedana. Druge kazni se smejo uporabljati samo v meri, ki učencu ne ubija volje in zaupanja do samega sebe“. Značilno je, da zakon nikjer ne opredeljuje pojma telesne kazni. Jasno je, da ne more biti pod telesno kaznijo mišljeno vsakršno vplivanje na otrokovo telo, ker bi sicer prišli do absurdnega zaključka, da bi se vzgojitelji neubogljivega otroka sploh ne smeli dotakniti ali sicer izvršiti nad njim primerne kazni. Zabranjen bi bil tudi

vsak morda celo nehoteni in le od fizične konstitucije vzgojitelja odvisni krepkejši prijem upornega otroka, kar bi ne omejevalo samo vzgojitelje avtoritete, ampak tudi obrezuspeševalo namene vzgoje same. Če bi pojem telesne kazni izključeval vsakršen, še tako neznamen in brezpomemben poseg v integriteto otrokovega telesa, bi se vsako tako dejanje obeleževalo kot prekoračenje po zakonu dopustne pravice kaznovanja, bi bilo torej protipravno in bi kot tako predstavljalo „grdo ravnanje“ po § 294 kz.

Tudi za pojem „grdega ravnanja“ v zakonu ne najdemo obrazložitve. Grdo ravnanje je pojmovno izraz, ki ga zakonodavec uporablja le v §§ 128/1 in 294 kz. Gotovo je, da more biti grdo ravnanje fizične ali psihične narave, more torej vplivati na človeško telo ali zdravje ter povzročiti tudi duševno neugodje. Grdo ravnanje pa ne more biti vsako dejanje usmerjeno proti telesni integriteti, vsakršno učinkovanje na telo, ki ima za posledico trenutno neugodje, bolečino ali vidne spremembe na površini telesa, ampak le tako dejanje, ki poleg tega, da je zaznatno, ni povsem neznatne narave. Odločilna je torej znatnost dejanja in morajo biti za to le težje poškodbe, ki so združene tudi z okvaro zdravja, kaznive kot grdo ravnanje, ker tudi očitno presegajo vzgojni namen kaznovanja in strahovanja. Ne glede na to, kako je tolmačiti v § 67 zakona o narodnih šolah navedeni pojem „telesni kazni“, je torej poudariti, da velja tudi glede učiteljev pojem „grdega ravnanja“ le tedaj, če gre za dejanje, ki ima vsaj vidne znake in posledice in ni neznatne narave. Za upravičenost takega tolmačenja zakona govori predvsem tudi dosedanja praksa naših sodišč, ki kaznuje le ostrejšje posledice na telesu ali zdravju.

Ker torej govori zakonita določba § 294 kz. o pravici kaznovanja vzgojiteljev, moramo logično zaključiti, da jim tako kaznovanje v mejah primernosti pristoji in je kaznivo le naklepno prekoračenje dopustnih vzgojnih sredstev, torej pretirano, nesmotrno ali zdravju dokaj škodljivo kaznovanje. Kazniva je torej le prekoračitev pravice kaznovanja, ki je podana takrat, če je storilec zavestno hotel s strahovanjem grdo ravnanje, ne pa vzgajati, če pri njem ni več odločal animus corrigendi, ampak le animus laedendi.